

לכה דודי

קאטלע קאניע

טייערע פריינד,

זינט מיר מוחל אז עס האט געדויערט א ביסל ביז ווי לאנג איך האב איך געענטפערט, אבער אצינד בין איך דא.

איר האט מיר געבעטן צי איך קען איך ווייזן ווי אזוי דאס גייט צו א לכה דודי. עס פרייט מיך איך צי קענען איינלאזן צו אונדזערער שיל, כדי איר זאלט זען מיט די אייגענע אויגן וואס דאס איז.

בכדי איר זאלט נישט פארלוירן ווערן אינעם גערויש און צעטומלט ווערן אינעם גערודער וועל איך איך עטוואס פארשטעלן ווי אזוי דאס זעט אויס, אז ווען איר קומט אין שיל וועט איר אלץ פארשטיין.

די וויכטיקסטע זאך איז אז איר זאל זיך אריינכאפן ווען דער עולם איז צעפלאמט, אזוי אז קיינער זאל איך נישט באמערקן. זאל זיך איך מאכן דער אומגליק פון אריינקומען ביי לכו נרננה זענט איר דערליידיקט. דער מנהג איז אז איידער מען הייבט אן לכו נרננה קוקט מען זיך אום צו זען את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה; מען פרגעט אן דעם שכן אויף יעדן פרעמדן פנים ווער ער איז און וועמענס ער איז — ווען ער איז געקומען, צו וואס ער איז געקומען, און ווען ער פארט ארום. מען קוקט זיך ווייטער אום ווער עס גייט אין שיינעם שטריימל, און ווער אין דער זיידענער בעקיטשע. "וואס איז? ער מאכט א שמחה? א יינגל צי א מיידל? אוי א בארד? כא'נישט קאן כוח צי א זכר האנט באנאכט."

זאל איך אנדערש דער שווארץ יאר כאפן ווי איידער עס זאל איך טרעפן איינס פון די אויגן. "ווער איז יענער מגולח? ער האט א פאר דאלאר? ביי ווייט שטייט ער אן? ער ווייסט שוין ווייט צי ריפן." מען וועט איך אריינקוקן אינעם פייסקל און אויסמעסטן די נאזלעכער. אז איר זענט נישט גוט אויפגעמישט וועט איך איינער אנהייבן צו דרייען די בלעטער. אז איר וועט נישט קוקן אינעם סידור און האט זיך פארקלאצן אויפן לאמפ, וועט איר דארטן טרעפן נאך א האלבע טון אויגן.

איך וויל ביי דעם נישט צו פיל מאריך זיין — אבער אלס אן עצה טובה קא משמע לן זאג איך איך איר זאלט זיך אריינכאפן א ביסל שפעטער.

ווייסט איר ווי איז גוט אנצוקומען? איך וועל איך זאגן. ווען דער בעל-תפילה קומט אן צו "כי קדוש השם אלוקינו" דעמאלסט גיט איך א כאפ אריין. נעמט א סידור אינעם פאליש, מישט עס אויף אויפן ריכטיקן פלאץ, מאכט אויף די טיר פאוואליע, קומט אריין, גייטס אזוי צוויי דריי טריט רעכטס, און באגראבטס דעם פנים אינעם סידור.

אזוי ווי איר קומט נאר אריין וועט איר זען א סצענע. דער בעל-תפילה גיט א לאז אויס "השם אלוקינו" און דער עולם שפרינגט צו די פיס מיט "איי ייי ייי בואי ונצא הסדה", א קבליסטישע תפילה: לאמיר ארויסגיין אין הייליקן עפלפעלד אקעגנגיין די שבת-קעניגען, "לחקל טפוחין קדישין", אויף אנצוקלייבן הייליקע עפל.

דערנאך: "מזמור לדוד". גלייבט מיר — ווען דוד המלך אליין זאל קומען צו גיין מיטן הארף זינעם וואלט ער נישט געקענט בעסער אראפלייגן דעם קאפיטל. "הבו לשם בני אליים": די נאסע מקווה-פאות פלייען אין אלע זיטן. דער קאפ ווארפט זיך. ברייטס אן פארן באשעפער, קינדער פון אברהם, יצחק און יעקב די ריזן, ברייטס פאר אים אן זיין כבוד און זיין שטארקייט. "איי קול השם על המים": דער קול פונעם הייליקן באשעפער ווארפט וואסערן, צעשפאלט ימען, בלאזט אן שטורעם-ווינטן וואס צעטרייסלען אפילו דעם לויתן. דער קול פונעם אייבערשטן צעברעכט טענענביימער, מאכט טאנצן די ביימער פון לבנון ווי קעלבלעך און די שרייבן-ביימער ווי צאפן. "אוי קול השם חוצב להבות אש": דא פלאמט שוין דעם פנים. עס ברענט א פלייער, וואס דא אינעם שטיבל קען מען אים זען. עס ווערן צעטרייסלט מדבריות, גאזעלן טאנצן, וועלדער ווערען פארטיליקט — אלץ אויף צוצוקומען צום "ובהיכלו" וואס דארטן איז "כלו אמר כבוד".

איך האף אז איר לעבט נאך, ווייל מיר האלטן נאך נישט ביים לכה דודי — דאס איז נאר דער אריינפיר. באלד ווי דער

בעל-תפילה לאזט אויס דעם מזמור לדוד ברומט דער עולם אונטער "אנא בכוח", איר וועט הערן א קרעכץ פון "ברוך שם", און מיר זענען דא.

וואס זאל איך איך זאגן אויף דעם לכה דודי? דאס איז די טייערסטע דיאמאנט וואס אין קרוין פון שבת. הערט וואס איך זאג איך: זאל זיך מאנטיווערדי איבערקאצקען אינעם קבר מיט זינע וועספערס, ווייל זיי קומען נישט צו צום שמוץ אונטער דעם קליינעם פינגער פונעם לינקן פוס פון לכה דודי. אונדזערע יודל בערנשטיין קען זיך אויך פארשטעקן מיט זיין טשיטשעסטער תהילמל. ער זאל עס זינגן יום קדוש אויף דער נאכט פארן אפענעם ארון-קדוש, וועט עס בטל בשישים ווערן קעגן א לכה דודי אויף א גרינעם פרשת תזריע-מצרע.

איך קען מיך פארלירן, איר מוזט אבער געדענקן זיך צו האלטן רויק. נאך א פאר מינוט שטיין, הייבטס אן זיך צו נענטערן צו מין פלאץ. איר וועט שוין זען ווי דאס איז, נישט ווייט פונעם טיר.

דער בעל-תפילה הייבט אן לכה דודי און עס הערשט א שטילקייט. יעדער שטעכט אויף די אויערן צו הערן וועלכן ניגון ער האט אויסגעוויילט. איר דארפט איך נישט זארגן, ווייל אלע ניגונים האבן די זעלבע ווירקונג. די מעלאדיע שפרייט זיך אויס איבערן שטיבל אזוי ווי א רויך; ערשט דער אויבנאן און ביסלעכווייז נאדלט זיך עס ביז ווי לאנג עס פילט זיך אן די גאנצע שיל. עס ליגן אין דעם אלע טעמים; וויילט איר, שפירט זיך עס ווי א קיל ווינטל אין א תמוז-היץ. זענט איר פון די יודן וואס אפילו דעמאלטס לאזן זיי נישט אויפמאכן די פענסטער, שפירט זיך עס ווי א הייסע מקווה ערב שבת חנוכה. דער עולם ווערט פארזונקן אין די פלעצער און עס זינגט זיך צו יעדער אויף זיין שטייגער.

די ניגונים וואס מען זינגט זענען אזוי בייגעוודיק אז מען קען זיי זינגען אין וועלכן שטאנד מען איז נאר. איינער זינגט עס ארויס פונעם חסידישן ספר, א צווייטער קניט זיך דעם בארד אין ניגון אריין, א דריטער חזרט איבער אלע לשון-הרעס פון דער וואך און א פערטער כראפעט אריין — אלץ אויפן ניגון. קענט איר נאך אזא ניגון? דאס איז נישט "לידער וואן די ערדע", דאס איז א ליד מין השמים. דאס איז א זמר וואס עס פאסט נאר צו דער נשמה יתירה פונעם שבת. פרוווט נאר און זינגט דעם זעלבן זמר אויף א וואכנטאג, וועט איר שוין זען. עס וועט איך גרוילן. עס וועט נישט האבן קיין יידישן טעם.

"געדענק" און "היט" אין איין ווארט
האט דער איינציק גאט אונדז געלאזט הערן דאָרט;
גאָט און זײַן נאָמען זײַנען איינס,
ווי זײַן שײַנקייט און לויב איז נישטאָ קיינס —
לכה דודי לקראת כלה

אין דעם לכה דודי קענט איר זען אויף יעדן איינעם וואס פאר א סארט וואך ער האט געהאט. דער וואס עס איז אים גוט געגאנגען, און ער האט געמאכט א פאר גראשן, ער צעקלאפט זיך די הענט, ביים "רב לך שבת" ליכט אים דאס פנים: דו זיצט שוין אזוי לאנג, זיך נאך א ביסל אינעם עמק הבכא און לאמיר דערווייל עפעס פארדינען. ווינטער דער, וואס איז צופרידן אז די פארגאנגענע וואך איז שוין פארגאנגען, און פון דער קומענדיקער וואך וויל ער גארנישט טראכטן, ער קרעכצט נעבעך. "רב לך שבת": דו זיצט שוין אזוי לאנג, איז עס דען נישט די העכסטע צייט דו זאלסט שוין אויפשטיין. עס קען זיין א סברה אז די דרעמלערס, וואס דער קאפ קושט זיך מיטן טיש ביי "התנערי" און זיי געבן זיך א זעץ אויף, און ביי "התערי" וועקן זיי זיך אויף אין גאנצן — אז זיי חלומען אויך אויף דער זעלבער ליניע.

מען האלט שוין ביי "לא תבושי"; דא דרייט זיך אלץ איבער. אויב דער ערשטער האלב לכה דודי איז ווי דער לאנגער שווארצער גלות איז דער "לא תבושי" ווי משיח ציטען. אז ביי "מקדש מלך" קרעכצט מען, און ביי "התנערי" ברומט מען איז ביי לא תבושי זינגט מען. דאס בת-מדרש הייבט זיך אין א "ההו למשה" אויף "ימין ושמאל". מען קלאטשט, מען באם-באמט און ביים-באמט, מען טראלאלאלט אזוי אז מען קען מיינען אז דער "בן פריצי" איז שוין דא.

איר מיינט אודאי אז איר האט שוין אלעס געזען. נו, ווארטס אויס. ס'קומט 'בואי בשלום' וואס דאס איז דער טעקייע גדולה; דער פתאום פינעם אסרוג; דער שפיץ פון אלץ. מען איז שוין געווען אינעם עפלפאלד און מען איז שוין צוריק אריינגעקומען. מען האט שוין גערעמלט, מען האט שוין געקרעכצט, און יעצט קומט שוין די כלה. די טישטעכער זענען שניי ווייס, די בעקיטשעס שווארץ ווי קוילן (די שטריימלעך וואלטן געמעגט א ביסל שענער אויסזען), די לעכט נאך נישט אנגעטראפט, די פאדלאגע נאך נישט פארזונקן, די לעמפ שפיגלן זיך נאך אין די שיד, די קראגנס און מאנזשעטען נאך נישט פארשוויסט. עס איז נישטאָ קיין שענערער צושטאנד אפצווארטן א כלה.

דער עולם דרייט זיך אויס מקבל פנים זיין די פלה. מען צעפיינערט זיך. "בואי בשלום עטרת בעלה" קומט שוין מיט מזל צו גיין. קוקט נישט אויפן טיר, ווארטנדיק עס זאל זיך אויפמאכען צו א שיינער פלה מיט פופצן מחותנתטעס. זיי געפינען זיך אנדערשוו. קוקט יעדן אירע אין די אויגן, וועט איר דארטן זען די פלה. קוקט אויף די נעזער, וועט איר זען די מחותנתטעס. מען האלט שוין ביי דעם קרעשענדאָ פֿון "בואי כלה בואי כלה", און עס וועט זיך אייך דאָכטן אַז די נשמה פֿלייט אייך באַלד אַוועק. דער גאַנצער גייסט און דער גאַנצער באַשעפֿעניש טוט זיך אָן פֿליגל, אַלץ שוועבט העכער און אַלץ שרייט אַרויס: מזמור שיר ליום השבת ...